

Sygn. akt IV Ko 18/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach w IV Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Wojciech Samsonowski (ref.)

Sędziowie: SO Sewer Skumiał

SO Arkadiusz Cichocki

Protokolant:(...)

w obecności Prokuratora Krystyny Marchewki

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2014 r. sprawy

z wniosku S. S.

w przedmiocie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłą z niesłusznego tymczasowego aresztowania S. S. w okresie od 27 września 2002r. do 10 maja 2004r., w sprawie Sądu Rejonowego wC. sygn. II K 119/03 (ostatnia sygnatura II K 274/05)

na mocy art. 552 § 4 kpk i art. 554 § 2 kpk

orzeka:

1. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **wnioskodawcy S. S. ur. (...) w E. s. S.** kwotę 15 000 (piętnaście tysięcy) zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niesłusznego tymczasowego aresztowania w okresie od 27 września 2003r. do 10 maja 2004r. w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Rejonowy w C.pod sygnaturą II K 119/03 (ostatnia sygnatura II K 274/05) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku;
2. oddala wniosek w pozostałym zakresie;
3. obciąża kosztami postępowania Skarb Państwa.

Sygn. akt IV Ko 18/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawca S. S. złożył w dniu 31.03.2014 r. wniosek o zasądzenie na jego rzecz kwoty 83.664 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania trwającego od dnia 27.09.2002 r. do 10.05. 2004 r.

Na podstawie akt Sądu Rejonowego w C., sygn. akt II K 274/05 (pierwotnie II K 119/03) oraz zeznań wnioskodawcy S. S. (k. 10), które uznano za w pełni wiarygodne **Sąd ustalił następujący stan faktyczny:**

Wnioskodawca S. S. został zatrzymany w dniu 27.09.2002 r., i przesłuchany w charakterze podejrzanego do sprawy Prokuratury Rejonowej w C. o sygn. akt 2 Ds. 2023/02 (k. 102, k. 111-114).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 września 2002 r., sygn. akt Ko1606/02 (utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 30 października 2002 r., sygn. akt VI Kz 1288/02) zastosowano na podstawie art. 258 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 kpk wobec S. S. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy tj. od dnia 27.09.2002 r. do 27.12.2002 r. (k.118, k. 131). Następnie postanowieniem Sądu Rejonowego w C., sygn. akt II Ko1 400/02 na podstawie art. 263 § 2 kpk tymczasowe aresztowanie zostało przedłużone do dnia 27 marca 2002 r. (k. 180). W dniu 30.01.2003 r. do Sądu Rejonowego w C. wpłynął akt oskarżenia w sprawie (k. 196-201). Dalej kolejnymi postanowieniami Sądu Rejonowego w C., sygn. akt II K 119/03 z dnia 28.02.2003 r. oraz z dnia 24.06.2002 r. na podstawie art. 263 § 2 kpk tymczasowe aresztowanie zostało przedłużone kolejno do dnia 27 czerwca 2003 r., a następnie do dnia 27 września 2003 r. (k. 208, k. 267). Na rozprawie w dniu 26.09.2003 r. po przesłuchaniu wnioskodawcy w charakterze oskarżonego Sąd Rejonowy w C. przedłużył stosowanie wobec niego tymczasowego aresztowania do dnia 27 marca 2004 r. (k. 372-375), a na rozprawie w dniu 25 marca 2004 r., stosowanie tymczasowego aresztowania przedłużono do dnia 27 września 2004 r. (k. 407, k.578v-580).

Wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 10 maja 2004 r., sygn. akt II K 119/03 wnioskodawca został skazany za przestępstwo z art. 282 przy zast. art. 12 kk na karę 2 lat pozbawienia wolności z zaliczeniem na poczet kary okresu tymczasowego aresztowania w sprawie od 27.09.2002 r. do 10.05.2004 r. oraz karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych po 30 zł każda (k. 648). Jednocześnie postanowieniem z dnia 10 maja 2004 r., sygn. akt IV K 119/03 Sąd Rejonowy w C. uchylił wobec S. S. tymczasowe aresztowanie wobec faktu, iż ustały przyczyny stosowania tego środka zapobiegawczego (k. 650). Tego samego dnia został on zwolniony z aresztu śledczego (k. 653).

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17.12.2004 r., sygn. akt VI Ka 1363/04 sprawa została uchylona i przekazana do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w C. (k. 744).

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 9 kwietnia 2013 r., sygn. akt II K 274/05 S. S. został skazany za przestępstwo z art. 282 kk w zw. z art. 12 kk na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 2 oraz karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych po 30 zł każda, na poczet której zaliczono okres tymczasowego aresztowania w sprawie od dnia 27.09.2002 r. do dnia 6.10.2002 r. i uznano iż grzywna została wykonana w całości (k. 1333). Wyrok uprawomocnił się w dniu 17.04.2013 r.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 552 § 4 kpk odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Tymczasowe aresztowanie S. S. nie może być uznane za oczywiście niesłuszne w okresie całego jego trwania. Ostatecznie bowiem wnioskodawca został prawomocnie skazany, a część okresu trwania tymczasowego aresztowania została zaliczona na poczet orzeczonej grzywny. Sąd miał na uwadze, iż wnioskodawca za zarzucany mu czyn (w związku z którego podejrzeniem popełnienia został on tymczasowo aresztowany) został skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 2.

Orzekając w sprawie Sąd miał w polu widzenia judykat Sądu Apelacyjnego w Katowicach dotyczący kwestii niewątpliwiej niesłuszności tymczasowego aresztowania w związku z faktem skazania osoby na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach, które Sąd w pełni podziela, gdy w sprawie stosowane było tymczasowe aresztowanie, a wynikiem postępowania sądowego było skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, mamy do czynienia z wystąpieniem szkody związanej z wykonaniem tymczasowego aresztowania. Ostateczne rozstrzygnięcie bowiem wskazuje na zbędność jego stosowania - skoro skazany nie odbywa kary pozbawienia wolności. Jednakże sam fakt prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania nie ma decydującego znaczenia dla przyjęcia "niewątpliwiej niesłuszności" tymczasowego aresztowania. Niewątpliwie niesłuszne, w myśl przepisu art. 552 § 4 k.p.k., jest bowiem tylko takie tymczasowe aresztowanie, które spowodowało dolegliwość, której oskarżony (podejrzany) nie

powinien był doznać w świetle całokształtu okoliczności, w tym również i ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie, w której taki środek stosowano (vide wyrok SA w Katowicach z dnia 26.07.2013 r., sygn. akt II AKa 249/13).

I tak przenosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy wskazać należy, iż Sąd miał w polu widzenia, iż z postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wynika, że podstawą jego stosowania była nie tylko przesłanka surowości kary (art. 258 § 2 kpk), ale również art. 258 § 1 pkt 1 kpk, a to obawa ucieczki lub ukrywania się podejrzanego. Z uzasadnienia tego postanowienia wynika ponadto, że Sąd Rejonowy w C. stosując areszt tymczasowy miał na uwadze, iż S. S. w chwili stosowania tymczasowego aresztowania oraz w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu przebywał na terenie RP nielegalnie, co wynika jednoznacznie z akt postępowania i było podstawą wydania w stosunku do niego decyzji o wydaleniu z RP (k. 52-53). W takiej sytuacji sygnalizowana przez sąd stosujący tymczasowe aresztowanie obawa, że podejrzanym ukryje się w celu uniknięcia grożącej mu odpowiedzialności i utrudniania postępowania i będzie nieosiągalny dla wymiaru sprawiedliwości jest poważna. W związku z powyższym zdaniem Sądu nie ulega wątpliwości, iż areszt tymczasowy w momencie jego stosowania był słuszny, albowiem był to jedyny skuteczny środek zapobiegawczy, dla zagwarantowania prawidłowego toku postępowania przygotowawczego. Jednocześnie wskazać przy tym należy, iż przepisy k.p.k. (art. 374 kpk i nast.) przewidują, iż po złożeniu wyjaśnień przez oskarżonego jego udział w rozprawie nie jest obowiązkowy i nieobecność na rozprawie nie stanowi przeszkody do wydania wyroku. Mając na uwadze powyższe, zdaniem Sądu do czasu przesłuchania wnioskodawcy na rozprawie głównej stosowanie wobec niego tymczasowego aresztowania było uzasadnione.

Do rozważenia pozostał zatem zdaniem Sądu okres pomiędzy przedłużeniem tymczasowego aresztowania w dniu 26.09.2003 r., po przesłuchaniu wnioskodawcy w charakterze oskarżonego, aż do zwolnienia wnioskodawcy w dniu 10 maja 2004 r. na skutek postanowienia Sądu Rejonowego w C.. Zdaniem Sądu okres ten jest okresem niewątpliwie niesłusznego stosowania tymczasowego aresztowania. Na tym etapie postępowania bowiem, w świetle całokształtu okoliczności sprawy, oraz ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie uznać należy, iż przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania uległy dezaktualizacji, a tymczasowe aresztowanie nie było środkiem niezbędnym dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Po przesłuchaniu oskarżonego, zastosowany środek zapobiegawczy nie był już konieczny dla realizacji prowadzenia postępowania karnego, albowiem bez udziału oskarżonego postępowanie to mogło skutecznie dalej się toczyć. Jednocześnie mając na uwadze dotychczasowy okres pozbawienia wolności wnioskodawcy w sprawie, w kontekście czynu zarzucanego mu w tej sprawie i ostatecznego rozstrzygnięcia Sądu również przesłanka z art. 258 § 2 kpk utraciła swoją zasadność. Zdaniem Sądu wówczas, gdy tymczasowe aresztowanie nie spełnia już swej funkcji zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania bądź gdy okres aresztowania zbliża się do prawdopodobnej długości kary realnie grożącej podejrzanemu stosowanie tymczasowego aresztowania w oparciu o art. 258 § 2 kpk stanowi nadużycie tej przesłanki.

Tak więc w omawianym wypadku poczynszy od 27.09.2003 r., do czasu zwolnienia, wnioskodawca doznał dolegliwości, których doznać nie powinien, albowiem stosowany wobec niego tymczasowy areszt był niewątpliwie niesłuszny. Z mocy art. 552 § 4 kpk przysługuje mu zatem prawo domagania się odszkodowania i zadośćuczynienia.

Jednocześnie Sąd miał na uwadze, iż okres tymczasowego aresztowania od dnia 27.09.2002 r. do dnia 6.10.2002 r. został wnioskodawcy zaliczony na poczet orzeczonej w sprawie grzywny. Niemniej jednak Sąd stoi na stanowisku, iż zaliczenie tymczasowego aresztowania stosowanego w sprawie częściowo na poczet efektywnie wykonywanej kary grzywny i częściowe zrekompensowanie w ten sposób w naturze szkody nie może stanowić przeszkody w dochodzeniu przez wnioskodawcę naprawienia szkody (odszkodowania i zadośćuczynienia) za niezrekompensowaną część szkody i krzywdy z pozostałego okresu tymczasowego aresztowania zaliczonego na poczet kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (tak też Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 13.09.2012 r., sygn. akt II AKa 129/12).

Wnioskodawca nie udokumentował (a to na wnioskodawcy ciąży ten obowiązek) wysokości swoich dochodów, które miały być podstawą żądanego przez wnioskodawcę odszkodowania i przyznał, że nie pracuje i utrzymuje się z prac dorywczych oraz wynajmu posiadanej w A. nieruchomości (k. 35v). Ponadto na rozprawie doprecyzował, iż z żądania odszkodowania rezygnuje, gdyż nie jest w stanie wykazać strat finansowych jakie poniósł w areszcie śledczym, a żąda

jedynie zadośćuczynienia w kwocie jak we wniosku (k. 36). W konsekwencji w zakresie odszkodowania wnioszek został przez Sąd oddalony.

Rozważając kwestię zadośćuczynienia Sąd wziął pod uwagę fakt, że ustalenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z tytułu niesłusznego tymczasowego aresztowania niewątpliwie jest trudne.

Jak wielokrotnie podnoszono nie sposób wyrazić w pieniądzu wszystkich krzywd oraz cierpień psychicznych, jakich doznaje osoba niesłusznie aresztowana. Sposób odczuwania cierpień psychicznych podlega indywidualnemu wartościowaniu, uzależnionemu od konkretnych cech jednostki. Niemniej jednak dla celów odszkodowawczych, Sąd obowiązany jest odnieść krzywdy do wartości materialnych i wyrazić je kwotowo.

Kwestią bezdyskusyjną jest, że tymczasowe aresztowanie pociąga za sobą ograniczenie kontaktów z bliskimi i stanowi dolegliwość dla osadzonego i jego członków rodziny.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd miał na uwadze, że wnioskodawca bardzo źle znosił rozłąkę z rodziną, w tym jego małymi wówczas dziećmi, co niewątpliwie wpłynęło na wzrost stopnia uciążliwości stosowania tego środka.

Zgodnie z dyspozycją art. 552 § 4 kpk wnioskodawcy należy się zadośćuczynienie, które winno stanowić rekompensatę za doznane cierpienia fizyczne i krzywdy moralne, nie może być ono jednak nadmierne w stosunku do doznanej krzywdy i nie może służyć bezpodstawnemu wzbogaceniu poszkodowanego tymczasowym aresztowaniem (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 2002.1992r. sygn. akt II Akz 191/91, OSA 1992/5/34).

Żądana przez wnioskodawcę kwota 83.664 zł zmierza zdaniem Sądu do nadmiernego i nieuzasadnionego wzbogacenia się przez wnioskodawcę. Co prawda zadośćuczynienie ma spełniać funkcję kompensacyjną, ale jego wysokość uzależniona jest od wielkości doznanej krzywdy i doznanych cierpień, co ustala się w aspekcie czasookresu pozbawienia wolności i skutków nim wywołanych w środowisku wnioskodawcy, przy uwzględnieniu jego stanu zdrowia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21.03.2006 r. Sygn. akt III Akz 77/06).

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że adekwatną do poniesionych przez wnioskodawcę krzywd jest kwota 2.000 zł liczona w stosunku miesięcznym, zaokrąglając okres trwania niesłusznego aresztowania (ponad zaliczenie) do pełnego miesiąca. Kwota ta odpowiada zdaniem Sądu w stopniu odpowiednim poniesionym przez niego cierpieniom i doznanej krzywdzie. Wnioskodawca nie wykazał, by zmianie uległ na skutek tymczasowego aresztowania jego status społeczny, ani też aby poza rozłąką z rodziną, tymczasowy areszt wywołał inne dla niego negatywne skutki. Co ważne należy mieć w polu widzenia, iż ostatecznie wobec wnioskodawcy zapadł wyrok skazujący, co również winno mieć wpływ na kwotę przyznanego zadośćuczynienia. Należy zrelatywizować bowiem sytuację wnioskodawcy w stosunku do osób które w ostateczności zostały uniewinnione.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 554 § 2 kpk, zgodnie z którym postępowanie w sprawach o odszkodowanie wolne jest od kosztów.